

GROŽIS SU LAŠU BJAURUMO

1924

I.

– Čia ne laumžirgis, čia – erelis, – metaliniu balsu pasakė Lotta. Ji atvažiavo nauju juodo onikso spalvos „Voisinu“ su sparnus kaip du peilius į viršų grėsmingai iškėlusiu chromuotu *mascotu* ant priekio.

Tą *mascotą* Walteris ir pavadino laumžirgiu.

– Tikėkimės, kad tas *erelis* atneš tau daugiau laimės, – pasakė Walteris.

Lotta, žinoma, ne iš tų moterų, šokančių per kiekvieną langą ir puolančių po kiekvienu traukiniu vien todėl, kad jos banalusis Adalbertas nusekė paskui Anitą Berber, nes ji, matote, šoka nuoga.

Ant scenos, viešai!

Šoka nuoga ir turi namie beždžionę.

Lotta kaip tikra protestantė, protestantų pastoriaus duktė – neverkė. Nė kiek!

Nepavykęs meilės romanus baigėsi kaip visada: nauju pirkiniu.

– Kaip sunku garbingai ir dorai gyventi tokiais laikais, kai du trečdaliai moterų yra prostitutės paskutinės, – pasakė Lotta apibendrindama dviejų paskutinių mėnesių kančias.

Ir taip pasakiusi jautėsi visiškai teisi.

Dabar ji įsitempusi stovėjo mėlynojo kambario viduryje. Namo, į kurį dar prieš metus sakė: „Nė kojos nekelsiu. Nė kojos!“

– Tu dar ne tokia sena, kad tave turėtų taip piktinti prostitucija, – pasakė Walteris, ir nuo jo žodžių Lotta dar šiek tiek įsitempė.

Ir jei kas būtų nuplėšęs jos drabužius ir privertęs pakelti į viršų plonas, akinančiai baltas rankas, ji virstų gyvu, milžinišku erelio ar laumžirgio *mascotu*.

Aukšta, tiesi, asketiško kūno sudėjimo trumpaplaukė blondinė balta, permatoma oda. Bet vyriškai šukuoti plaukus į viršų ir tepti juos briliantinu ji pradėjo tik po karo.

– Visai nebeliko tikrų vyrų. Tik tipai be moralės, sukčiai, iškrypėliai arba pamišėliai, – pasakė Lotta.

– Tai tik įrodo, kad vyrams karas kenkia labiau, – pasakė Walteris.

– Nebeliko tikros, didingos meilės, visi tik ieško, kur pauostyti kokios naujos damutės triusikus.

– Visus mus valdo instinktai, – melancholiškai pasakė Walteris.

– O turėtų valdyti pareigos, – ryžtingai pasakė Lotta.

Po karo buvo madinga būti laimingai, o paskutinius du mėnesius jai tai sunkiai sekėsi.

– Visiška vyrų krizė, – pasakė Lotta.

– Visiškai su tavimi sutinku, karas taip sumažino vyrų skaičių, kad to tiesiog neįmanoma nepastebėti, – pasakė Walteris užsiklodamas pledu iki smakro.

Iš po pledo kyšojo tik pipirų sumaišytų su druska spalvos susivėlę plaukai, kumpa, dar nepraradusi formos nosis ir, kabindamasi už pledo vilnos, vos vos lindo neskusta dviejų dienų barzda. Vieninteliu daiktu, įrodančiu, kad Walteris dar ne visiškai prarado kultūrą, buvo monoklis kairėje akyje.

– Aš ir sakau, tikrų vyrų nėra, o tie tūkstančiai neturinčių kuo užsiimti moterų pavertę Berlyną amoraliausia vieta Europoje. Šalies ūkis sugriautas, o jos...

– Šalies ūkis sugriautas, o tu... fantastiškai apsirengusi, – pasakė Walteris. – Niekada nemačiau suknelės su lėkštės dydžio astromis.

Vaikystėje jis domėjosi botanika. Epizodiškai.

Lottos abisiniškai apelsininė suknelė tiesiog švietė mėlynajame kambaryje. Ją specialiu užsakymu pasiuvo iš permatomo šilko su aksominėmis, pūkuotomis gėlėmis.

– Čia ne astros, o Šanchajaus chrizantemos. Jei ir toliau sėdėsi Egono name kaip aklas kurmis... – kas atsitiks, jei ir toliau Walteris sėdės Egono name kaip aklas kurmis, Lotta nepasakė, nes staiga prisiminė, kad turi sūnų, kurį per tą vyrų krizę, moterų prostituciją ir degraduojantį Berlyną buvo visiškai pamiršusi:

– Axeli, mielasis, pasakyk dėdei Walteriui „Laba diena“.

– Laba diena, – pasakė Axelis, iki tol stovėjęs prie mamos kaip prie marmurinės kolonos.

Jis laikė po pažastimi knygą ir mokėsi gyvenimo iš mamos nusi-vylimų ir dėdės Walterio klaidų.

– Kiek tau metų? – paklausė Walteris kairiu antakiu prispausdamas monoklį.

– Šeši, – pasakė Axelis, timplėdamas žemyn naują tamsiai mėlyną vilnonį švarką.

Jis stengėsi laikytis tiesiai kaip mama prieš tą nepažįstamą suaugusį žmogų, sėdintį tamsiausiam niūriai mėlyno kambario kampe stovinčiame krėslė, šiltai iki smakro užsiklojusį ir žiūrintį į jį kaire šalta akimi pro stiklinį monoklį.

– Negali būti, – pasakė Lotta.

- Šeši, – pakartojo Axelis.
- Nemeluok, – pasakė Lotta.
- Bus vasarą, – pasakė Axelis.
- Bus KITA vasarą! – pasakė Lotta. – Jis panašus į tave.
- Matau, – pasakė Walteris.

Dabar jau susinervinusi Lotta iš rudo, odinio, chromuoto lagaminėlio išsitraukė žalsvo nefrito spalvos skardinę cigarečių dėžutę su elegantiška dama. Dama ant dėžutės vilkėjo niūriai mėlyną, sunkią, puošnią suknią. Ta suknia vilkosi grindimis, nors grindų ant dėžutės nupiešta nebuvo.

- Tai tu sergi ar nesergi? – paklausė Lotta išpūsdama dūmus.
- Mirštu, – atsakė Walteris.
- Aš tavęs neatsimenu nemirštančio, – nė kiek ne draugiškai pasakė Lotta.

- Aš noriu užbaigti tą karą.
- Jis ir be tavęs pasibaigė, – ironiškai pasakė Lotta.
- Ne tą karą, kuris pasibaigė, o karą tarp tavęs ir manęs. Aš noriu, kad viskas liktų Axeliui. Po mano mirties.

– Viskas? – Lottos pyktis dėl viso pasileidusio Berlyno, pyktis dėl krizės ištiktų, paskutinių gyvų likusių vyrų, pyktis dėl nuogos, net pamėlusios šokėjos Anitos Berber ir pyktis dėl to, kad namas po senelio Egono mirties liko ne jai, o Walteriui, staiga ištirpo kaip sidabrinis kokainas vandenyje.

– Namas ir biblioteka, – pasakė Walteris. – Noriu, kad visa tai liktų Axeliui.

– Axeli, eik į koridorių, atsisėsk ant to juodo suoliuko, nusiramink ir paskaityk savo knygą, kol iš juodo laikrodžio išlįs juoda gegutė ir sukukuos tris kartus, – pasakė Lotta žiūrėdama į laikroduką ant rankos. – O tada grįžk atgal.

- O jeigu nesukukuos?

– Vadinasi, nudvėsė, – pasakė Lotta. – Tada važiuosime namo.

O kai Axelis vilkdamas kojas išėjo į koridorių laukti tos prakeiktos juodos gegutės, kol ji ten išlįs iš to prakeikto savo namelio, tuo tarpu kai mėlynajame kambarielyje turėjo prasidėti visokios jam nesu-
prantamos įdomybės, staiga Lottą užplūdo įtarumas:

– O kokios sąlygos?

– Jokių, – atsakė Walteris. – Tiesiog viskas liks Axeliui.

– Mūsų karas baigsis tik tada, kai tu man atiduosi Kranachą, –
šiek tiek draugiškiau pasakė Lotta, naujomis akimis apžiūrinėdama
masyvų juodmedžio „kabinetą“, puoštą ažūriniais dievais, liūtais ir
raganosiais, išdrožtais iš dramblio kaulo. – Kur jis dabar?

– Egono miegamajame, – pasakė Walteris.

Lotta perbraukė pirštu per juodmedžio „kabineto“ kampą.

– Tikrini? – paklausė Walteris.

– Ką?

Lotta žvalgėsi po kambarį kaip inspektorė.

– Ar nėra dulkių, – paaiškino Walteris.

– Egonas mėgo gražius daiktus, – pasakė Lotta.

– Tuo metu visi, kas turėjo pinigų, mėgo gražius daiktus. O
dabar už tuos pačius pinigus prisiperka funkcionalių, burzgiančių
trantų.

Lotta laikė cigaretės mundštuką iš apačios. Tarp smiliaus ir di-
džiojo piršto. Laikė ir nejudėjo. Atrodė, kad tas laikymas svarbesnis
ir už patį rūkymą. Tokią neigiamą įtaką jai padarė vokiškas kinas.

– Tegū visa tai lieka Axeliui, o man palik Kranachą, – apvedusi
cigaretės dūmu visą kambarį su biblioteka, ažuoliniais stalais, krės-
lais ir juodmedžio „kabinetu“ pasakė Lotta.

– Tau patinka bjaurūs paveikslai? – paklausė Walteris. – Kur tu
jį dėtum?

– Pasikabinčiau miegamajame.

– Kad neužmigtum?

– Atvirksčiai, mane prieš miegą labai nuramintų žinojimas, kad jeigu kas, tas Kranachas padarys tai, ko nepadarė nė vienas vyras.

– O ką tokio gali padaryti Kranachas, ko nepadarė nė vienas vyras? – suintriguotas paklausė Walteris.

Lotta jį taip suintrigavo, kad jis net šiek tiek atsiklojo, atidengdamas seną šilkinį chalata ir baltutėlių marškinių apykaklę.

– Aprūpinti iki mirties, – pasakė Lotta galiausiai išpūsdama dūmus. – Kodėl tu jo dar nepardavei?

– Neturėjau jėgų, – melancholiškai pasakė Walteris.

– Labai gerai, – pasakė Lotta. – Žinai, Egonas irgi turėjo panašią ligą, jam irgi vis atrodė, kad miršta, ir tiek visus nukamavo su tomis savo ligomis, su tomis savo meilėmis, su tuo savo gyvenimu ir su ta savo mirtimi, kad, kol jis sulaukė aštuoniasdešimties, visi jau visiškai prarado viltį, – pasakė Lotta. – O tau dar tik dvidešimt treji.

– Dvidešimt penkeri.

– Ir mirti jis ruošdavosi lygiai kaip ir tu – kelis kartus per metus, – pasakė Lotta. – Praeis. Ką sako gydytojas?

– Jis nieko neranda.

– Šiais laikais nereikia akiai pasitikėti tais gydytojais, – pasakė Lotta. – Aš tau duosiu vieno gero vaistininko adresą.

– Duok, – noriai pasakė Walteris.

Gydytojai ir vaistininkai jį ypač domino.

– Jis tau tikrai ką nors pagamins, – pasakė Lotta padėdama ant ažuolinio stalo savo kietą odinį lagaminėlį su nikeliuotais apvadais. Viena ranka ji laikė mundštuką su smilkstančia, bet pelenų vis dar nemetančia cigarete, kuo toliau nuo suknelės su Šanchajaus chrizantemomis, kita – ant atviruko su Kurfurstendamu rašė adresą.

– Pas jį visas Berlynas važinėja.

- Nuo Zigmundo? – perskaitė atviruke frazę Walteris.
- Kai pamatysi tą vaistininką, pasakyk, kad „nuo Zigmundo“, – pasakė Lotta.
- Taip tiksliai ir pasakyti? Ar galima „mane atsiuntė Zigmundas“.
- Joks Zigmundas tavęs nesiuntė. Tu privalai pasakyti tiksliai: „Nuo Zigmundo“.
- Lotta atsistojo šalia, kad paaikšintų Walteriui, jei dar jam kas neišaišku.
- Kuo tu čia taip kvėpi? – paklausė jis.
- Rusiška oda. „Cuir de Russie“. Pasikvėpinau specialiai. Aš vis dar prisimenu, kad tu mėgsti odą.
- Walteris nosimi traukė kvapą, susimaišiusį su dūmais.
- Aš paliksiu tau Kranachą už buteliuką „Rusiškos odos“, – apsisprendė Walteris.
- Aš turiu tik pusę, – susinervino Lotta.
- Čia turi?
- Turiu.
- Gerai, duok, – pasakė Walteris jau plėšdamas Lottai buteliuką iš rankų ir uosdamas. – Žinai, skyrybos tau išėjo į naudą.
- Leni irgi taip galvoja, – pasakė Lotta apžiūrinėdama pradegin-tą abisininio apelsino spalvos suknelę su aksominėmis Šanchajaus chrizantemomis.
- Man nesvarbu, ką galvoja Leni, – pasakė Walteris.
- Kodėl tau nesvarbu, ką galvoja geriausia mano draugė?
- Greičiausiai todėl, kad aš mirštu.
- Kvėpalų buteliukas jau atsidūrė jo rankose, ir dingo bet koks pretekstas elgtis mandagiai.

Tris kartus sukukavo juoda gegutė, ir pro duris įžygiavo Axelis, o jam iš paskos įpuškavo froilen Berta balta standžiai iškrakmolinta

prijuoste ir baltais *kalnieriukais*. Ji atnešė miniatiūrinį plonyčio porceliano puodelį su auksiniu apvadėliu, baviarišką pialą, padengtą iš vidaus susipynusiais juodai auksiniais raštais, ir žalią, šviesoje spindinčią taurę iš uraninio stiklo – viską kruopščiai sustačiusi į griežtą eilę ant sidabrinio padėklo. Lottai – kavos, Walteriui – ką tik užplikytos arbatos, Axeliui – naminio limonado.

Atėjo ir piktai pasakė:

– Pone Walteri, aš nesusitvarkau su tuo tožteriu.

Pasakė kaip tarnaitė, įsitikinusi, kad jos vis tiek neatleis. Ką ji bepasakytų.

– ToSteriu, froilen Berta, toS-teriu, – kantriai paaiškino Walteris.

– Kaip tu su ja susitvarkai? – griežtai paklausė Lotta, kai froilen Berta dingo virtuvėje.

Pasakė, tarsi tikrindama, ar Walteris susitvarko su savo gyvenimu.

– Niekaip, – atsakė Walteris.

– Ar tau tikrai reikia tarnaitės, kuri nesusitvarko su tosteriu? – paklausė Lotta.

Jei jau nebuvo jokių galimybių sutvarkyti Berlyno, ji norėjo sutvarkyti bent jau kai ką. Bent jau froilen Bertą.

– Man atrodo froilen Berta labai bijo visokios technikos, – pasakė Walteris. – O technikos, progreso šiais laikais bijo net labai drąsūs žmonės. Jau nekalbant apie jų tarnaites. Pasaulis jau naujas, o žmonės jame juk seni.

– Ne visi.

– Bet visiems sunku gyventi pasaulyje, kur kasdien ką nors reikia daryti pirmą kartą.

– Apie ką tu čia?

– Apie tai, kad bijoti tosterio – tai ne patologija, – pasakė Walteris.

– Kodėl tu neįsivedi telefono? – paklausė Lotta.

Pirmoji cigaretė pavirto pelenais, pradeginta apelsininio šilko suknelė – skuduru, ir Lotta dabar mąstė, ar verta užsidegti antrą.

– Kodėl aš neįsivedu telefono? Todėl, kad niekaip negaliu įprasti, kad tas namas – mano. Nebe Egono, o mano, – pasakė Walteris. – Kad tas mėlynas kambarys mano, kad tas ovalinis langas mano ir vaizdas per jį – mano, kad froilen Berta mano. O be to, aš mirštu. Ir kam man tas telefonas?

– Jeigu tu miršti, telefonas tau reikalingas tuo labiau, – pasakė Lotta vis dėlto prisidedama antrą cigaretę. – Prieš pat mirtį bent jau galėsi man paskambinti.

– Kai aš numirsiu, pas tave ateis froilen Berta ir praneš.

– O dėl froilen Bertos... šiais laikais reikia atsikratyti visokių senienų. Be skausmo, – pasakė moteris, kurią prieš porą mėnesių dėl vienos nuogos šokėjos metė jos Adalbertas. Ir jau neliko jokios, net skausmingos ar širdį virbalu veriančios vilties, kad grįš.

– Axeli, einam, aš tau kai ką parodysiu, – pasakė Walteris lėtai atsiklodamas ir atsistodamas.

Dabar jau iš po pradilusio mandžiūriškai mėlyno Egono šilkinio chalato matėsi ne tik balta marškinių apykaklė, bet ir rudos vilnonės kelnės.

– Tu vaikštai su Egono chalatu? – paklausė Lotta.

– Vienaip ar kitaip, aš – mirštu. O iki tol, kol numirsiu, aš gyvensiu Egono name, valgysiu Egono froilen Bertos omletą iš Egono indų, miegosiu lovoje, kur mirė Egonas, užsiklosiu Egono žaliu pledu, baisėsiuos Egono Kranachu prieš užmigdamas, tvarkysiu Egono knygas ir vaikščiosiu su Egono chalatu. Nes kai miršti, kaip ir nėra jokio skirtumo.

– Mūsų senelis Egonas tik tau vienam nieko nepagailėjo, – pasakė Lotta užgesindama cigaretę.

Ji jautėsi teisi, o greičiausiai ir buvo.